

Závěr

Řešení sporů je v "moderní" společnosti v zásadě stále svěřováno soudní moci. Právo na přístup ke spravedlnosti a na spravedlivý proces je ostatně jedním z pilířů na nichž stojí naše společnost a kultura.

Řešení sporů soudem se v praxi (bohužel) často ukazuje jako velmi zdoluhavé. Také finanční náklady spojené s využitím klasické justice rozhodně nejsou zanedbatelné (a to ani pro účastníky ani pro stát). V neposlední řadě rozhodnutí stran obrátit se na soud mnohdy znamená předčasnou rezignaci na jakoukoliv snahu o konsensuální řešení a počátek "trpného čekání na to, až strany někdo rozsoudí".

Spravedlnosti však nemusí být učiněno zadost jen jedním způsobem. Konsensuální metody řešení sporů často umožňují rychlejší přátelštější a efektivnější vyřešení sporu než klasické soudní řízení²²⁵.

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila právě na jednu z těchto metod, a sice na mediaci. K volbě tématu mě vedl jednak osobní zájem o alternativní metody řešení sporů (probuzený zejména osobní zkušeností s problematičností řešení určitých typů konfliktů/sporů prostřednictvím soudního řízení), jednak fakt, že mediace představuje metodu, která se z původně spíše sociologického fenoménu v posledních letech transformovala v nepominutelnou součást právního systému celé řady zemí.

V rámci zpracování diplomového úkolu jsem se pokusila prezentovat určitý přehled nedávného legislativního vývoje (včetně aktuálních iniciativ) v oblasti mediace, a to na území členských států Evropské unie. Ze shromážděných informací (kapitola 2), poměrně jasně vyplývá, že od druhé poloviny 90-tých let v Evropě došlo ke značnému příklonu k mediaci, a to jak co do jejího praktického využívání tak i co do regulace postavení této metody v rámci právních systémů jednotlivých zemí. Tento vývoj zdatelně nabyt na rychlosti kolem roku 2004 a ještě akceleroval v období let 2007-2009. V této souvislosti je relativně zřetelný vliv legislativní aktivity Evropské unie, zejména prostřednictvím směrnice 2008/52/ES, která se stala zřejmým akcelerátorem legislativního vývoje na celém území Evropské unie. Tento vývoj navíc dalece přesahuje pouhou transpozici směrnice (jejíž oblast působnosti je velmi

---

²²⁵ V tomto kontextu je na jedné straně třeba zdůraznit, že snaha o širší využívání mediace ani zdaleka není motivována jen potřebou "odbřemenit soudy", na druhé straně je však takový důsledek přinejmenším velmi žádoucí.

omezená, viz. kapitoly 1.3.3 a 1.3.4) a vede ve většině zemí k značně komplexní úpravě této oblasti. V souvislosti s lhůtou pro transpozici směrnice 2008/52/ES se vyvrcholení legislativních aktivit jednotlivých členských států dá očekávat v letošním roce.

Příprava komplexní právní úpravy mediace v České republice vhodně ilustruje expanzi legislativy týkající se mediace v ostatních zemích Evropské unie v letech 2007 až 2009. K datu uzavření této práce Česká republika otázku mediace v netrestních věcech nicméně stále ještě nemá pravomocně komplexně upravenou. Již několikátá verze návrhu příslušného zákona byla 26.11.2009 Legislativní radou vlády vrácena předkladateli k dopracování (resp. rozšíření). Vzhledem k tomu, že návrh obsahuje také transpozici směrnice 2008/52/ES, dá se očekávat, že bude schválen v tomto roce, aby nabyl účinnosti nejpozději k 21.5.2011.

Vzhledem k tomu, že již stávající legislativní návrh obsahuje odpovědi na valnou část otázek, které si informovaná veřejnost v souvislosti s pozicí mediace v českém právním systému až doposud kladla, dá se předpokládat, že po jeho dalším doplnění a přijetí (v kombinaci se všeobecnou popularizací mediace) dojde ke značnému nárůstu významu této metody řešení sporu na právní realitu v České republice.

Na základě zkušeností z jiných zemí, kde pro mediaci existuje již odpovídající právní rámec, by prostřednictvím mediace mohlo být v horizontu několika let od účinnosti příslušného zákona řešeno přibližně 10% všech netrestních sporů s úspěšností v řádu 60 až 75%. Přestože česká legislativa v této fázi nabírá jisté zpoždění (srov. např. Slovinsko, Bulharsko atp. - viz kapitola 2), základní principy stávajícího návrhu se nijak nevymykají kontextu legislativního vývoje nastartovaného ve většině členských zemí přípravou a přijetím směrnice 2008/52/ES.

Na pozadí rychle se vyvíjejících právních úprav mediace v řadě zemí EU i mimo ni se začíná formulovat také relativně nový aspekt diskuse o roli metod mimosoudního řešení sporů v právním systému, resp. o tom do jaké míry mohou tyto metody (zde mediace) suplovat zajištění přístupu ke spravedlnosti státem. Realistické posouzení stávajících možností mediace a jejího potenciálu s požadavky, které jsou kladeny na justici jako takovou, mě vede k osobnímu názoru, že zavedení mediace jako povinné fáze před případným soudním projednáním případu by rozhodně nebylo vhodným krokem ke zkvalitnění přístupu ke spravedlnosti v kontextu naší společnosti. Jakkoliv byl (celosvětový) příklon k mediaci v posledních 20-30 letech nastartován problémy soudního systému, mediace by neměla být vnímána jako (dostatečná) záplata na jeho stupňující se krizi.